

Generálmajor ANTON PETRÁK

Narodený 14.4.1912 vo Viedni - Johannitergasse č. 1

Zomrel 7.2.2009 v Ružomberku - vo Vojenskej nemocnici

Štábný kapitán pechoty (generálmajor v.v.), inštruktor československých výsadbárov vo Veľkej Británii, veliteľ Roty sprievodných zbraní motorizovaného práporu Čs. samostatnej obrnenej brigády vo Veľkej Británii.

Syn Antona a Jenofefy, rodenej Boháčkovej. Jeho rodičia pochádzali z Moravy. Prvé roky svojho života prežil vo Viedni. Po vzniku Československej republiky sa s rodičmi presťahoval na Slovensko. Meštiansku školu absolvoval v Hlohovci a v Trnave. Roku 1928 začal študovať na obchodnej akadémii v Nitre.

Po maturite krátko pracoval na Ministerstve spravodlivosti v Prahe. Do vojenskej prezenčnej služby nastúpil 1.10.1932 v pešom pluku v Břeclavi. V období od 1.10. do 30.5.1933 absolvoval školu dôstojníkov v zálohe v Brne. Od septembra 1933 do júna 1935 absolvoval vojenskú akadémiu v Hraniciach. 1.7.1935 bol povýšený na poručíka pechoty v pešom pluku 39 v Bratislave. Tu pôsobil ako veliteľ čaty. Dňa 16.1.1937 odišiel do I. kurzu pre veliteľov kanónových čiat v Miloviciach.

Po návrate sa vo februári 1937 stal veliteľom kanónovej čaty v rote sprievodných zbraní. 7.2.1938 sa stal dočasným veliteľom roty sprievodných zbraní, vo februári 1939 veliteľom 10. roty. Po vzniku Slovenského štátu v marci 1939 odišiel k rodičom do Brna. V lete pracoval na stavbe diaľnice. V decembri nastúpil na Okresný úrad v Brne.

V marci 1940 Anton Petrák utiekol cez Slovensko, Budapešť, Belehrad do Bejrútu, odkiaľ ho prepravili loďou do Francúzska. Už 15.5.1940 sa prezentoval pri čs. vojenských orgánoch v Agde a bol menovaný za veliteľa výcvikovej roty. Po kapitulácii Francúzska bol spolu so zvyškom čs. jednotiek prepravený do Veľkej Británie, kde sa vylodil 7.7.1940. Tu bol pridelený do batérie KPÚV formujúcej sa 1. čs. zmiešanej brigády (od júla 1941 čs. samostatnej brigády). V januári 1941 sa stal veliteľom čaty a 1. a 2. spojovacím dôstojníkom batérie. 28.10.1940 bol povýšený na npor. pechoty a 28.10.1941 na kpt. pechoty.

V období od 5.2. do 4.3.1942 absolvoval britský kurz pre veliteľov roty. Od 18.7. do 15.8.1942 navštevoval kurz útočného boja (Assault course) v hlavnom výcvikovom stredisku čs. parašutistov STS 25 (Special Training School). Výcvik sa konal v Traigh House na západnom pobreží Škótska, ktorý bol organizovaný britskou SOE. Po absolvovaní samostatného parašutistického kurzu tu na britskú žiadosť zostal ako inštruktor, styčný dôstojník a tlmočník. Podieľal sa tak na výcviku výsadbárov vysadzovaných na území Protektorátu Čechy a Morava.

Dňa 21.5.1943 sa vrátil k 1. samostatnej brigáde ako zástupca veliteľa 1. roty motorizovaného práporu, vtedy už Čs. samostatnej obrnenej brigády (od 1.9.1943). Od 14.10. do 8.12.1943 absolvoval ďalší tankový kurz. Vďaka svojej kvalifikácii sa stal 18.8.1944 veliteľom roty sprievodných zbraní motorizovaného práporu. Zároveň si doplnil vzdelanie a v marci 1944 dostal certifikát z angličtiny na univerzite v Cambridge.

Na prelome augusta a septembra 1944 sa spolu s väčšinou príslušníkov brigády preplavil cez Lamanšský kanál do Normandie. 5.10.1944 sa spolu s brigádou presunul k prístavu Dunkerque. Od 8.9.1944 sa v rámci brigády podieľal na jeho obliehaní. Jeho motorizovaný prápor sa sústredil na východnom perimetri Dunkerque a bol mu pričlenený úsek od mora až po kanál cesty vedúcej z Francúzska do Belgicka.

So svojou rotou sa vyznamenal dňa 28.10.1944, pretože sa podieľal na likvidácii predsunutého nepriateľského ohniska odporu, zároveň odpútali pozornosť pred hlavným útokom. Do zajatia vtedy vzali 14 nemeckých vojakov. V nasledujúcom období so svojou jednotkou operoval pozdĺž pobrežia. V priestore Dunkerque zotrval až do konca vojny. Dňa 7.3.1945 bol povýšený na škpt. pechoty.

V službe v čs. armáde pokračoval aj po návrate do oslobodenej vlasti. Dňa 14.7.1945 bol povýšený na majora pechoty. Dňa 1.10.1945 bol preložený do skupiny dôstojníkov tankového vojska a 30.11.1945 sa stal veliteľom I. tankového práporu 22. tankovej brigády v Hodoníne. Od decembra 1945 do marca 1946 bol veliteľom lyžiarskeho strediska v Javorníkoch, následne sa vrátil k výkonu svojej funkcie v Hodoníne. Od 2.10.1946 do 26.6.1948 absolvoval Vysokú vojenskú školu v Prahe. Dňa 1.8.1948 bol ustanovený za náčelníka štábu 21. tankovej brigády v Žatci.

Anton Petrák sa z politických dôvodov ocitol na dovolenke s čakaním už od 1.8.1949. Dňa 22.9.1949 bol po domovej prehliadke zaistený a uväznený. Dňa 3.11.1949 ho vojenský súd odsúdil na 5 mesiacov pre nedbalé uchovávanie vojenského tajomstva a 8.11.1949 bol prepustený zo služby.

Manželka Rudolfína s dcérou Jitkou sa museli vo februári 1950 vysťahovať z Prahy. Nakoniec sa usadili v Bratislave. Po odpykaní trestu ho poslali na dva roky do tábora nútených prác v Mírove. Neúspešne sa pokúsil o útek, za čo bol fyzicky potrestaný. Prepustený bol dňa 19.7.1951. Napriek svojmu vzdelaniu a jazykovým vedomostiam musel pracovať v petržalskom Kovosmalte ako pomocný robotník. V máji 1957 sa zamestnal ako technický prekladateľ v Tesle v Bratislave.

V júni 1958 ho však komunistická štátna tajná bezpečnosť opäť zaistila a Krajský súd v Bratislave ho dňa 25.3.1959 odsúdil vo vykonštruovanom procese s tzv. Karvašovou skupinou na päť rokov za velezradu. Na slobodu sa dostal vďaka prezidentskej amnestii zo dňa 9.5.1960. Opäť však mohol vykonávať len manuálnu prácu. Až v čase politického odmäku, v roku 1965 sa zamestnal ako prekladateľ technickej literatúry. V roku 1968 bol rehabilitovaný, avšak bez akéhokoľvek odškodnenia.

Ocenení za svoje zásluhy sa dočkal až po novembri 1989. Dňa 28.10.1990 bol povýšený na generálmajora v.v. Napriek svojmu veku prevzal starostlivosť o slovenských príslušníkov Západného odboja, pri vybavovaní finančnej pomoci vyplácanej z Veľkej Británie.

Významného ocenenia sa dočkal pri príležitosti 60. výročia vylodenia sa spojencov v Normandii, ktoré mu odovzdal vtedajší francúzsky prezident Jacques Chirac, a to najvyššie štátne vyznamenanie Rytier rádu čestnej légie.

Do konca svojho života býval v skromných podmienkach petržalského paneláku na Lietavskej ulici 11, v blízkosti bytu rodiny jeho dcéry Jitky. Generál Anton Petrák zomrel dňa 7.2.2009 vo vojenskej nemocnici v Ružomberku.

Pamiatky:

Čestný občan mesta Agde (1989) pri príležitosti 50. výročia založenia čs. jednotky vo Francúzsku.

Vyznamenania:

2x československý vojnový kríž 1939 (1944, 1945), The 1939-1945 Star, The France&Germany Star (1945), war Medal (1945), čs. medaila Za chrabrosť pred nepriateľom (1946), Československá vojenská medaila za zásluhy 1.st. (1945), čs. vojenská pamätná medaila so štítkom „F-VB“(1945), Military Cross (1945), Medaille commemorative française de la guerra 1939-1945 (1989), Officier de l'ordre National du Mérite (1.6.1994), Pamätná medaila 50. výročia oslobodenia Slovenska a konca II. svetovej vojny (6.5.1995), Vojenský rad Ľudovíta Štúra II. triedy (1996), Medaille du Jubilé Normandie 1944-1994 (6.6.1994), poľská jubilejná medaila 50. výročia varšavského leteckého mostu (1.8.1994), Frontline Britain (26.9.1994) sovietska jubilejná medaila 50. let pobyty v Velikoj otečestvennoj vojne (22.3.1995), Pamätný strieborný odznak vydaný pri príležitosti 50. výročia ukončenia II. svetovej vojny (8.5.1995), Member of the Order of the British Empire (2.6.1996), Medaila M.R. Štefánika 1.st. (12.4.2002), Československý vojenský Rád bieleho lva za víťazstvo I. tr. (3.1.2003), Medaila prezidenta Slovenskej republiky (za aktívnu účasť v roku 1944 pri invázii Spojencov v Normandii – 3.6.2004) L'Ordre, National dela Légion d'Honneur – Chevalier (6.6.2004).

Pramene textu:

Osobné dokumenty a materiály vo vlastníctve generála Antona Petráka.

Spracoval: Jozef Kratochvíľ (zat'), pri príležitosti 100. výročia narodenia generála Antona Petráka.